

## A LAP ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre . . . 6 frt. — kr.  
Fél évre . . . 3 „ — „  
Negyed évre . . . 1 „ 50 „  
Egyes szám ára . . . 6 kr.  
Külföldre egy évre 8 frt. — kr.

Ezen lap megjelenik  
hetenkint kétszer:  
vasárnap és csütörtökön.

## SZÉKELYFÖLD.

Közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap,  
a csikmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

## SZERKESZTŐSÉG:

KÉZDI-VÁSÁRHELYT:  
Szabó Albert könyvnyomdájában.

CSIK-SOMLYÓN:

Móricz Gyula szerkesztő lakásán.

## KIADÓ-HIVATAL:

KÉZDI-VÁSÁRHELYT:  
Szabó Albert könyvnyomdájában.

CSIK-SZEREDÁN:  
Szabó Albert könyvnyomdájában.

A lap tartalmát illető közlemények a szerkesztőségekben, az előfizetések, hirdetmények, nyilttéri cikkek, stb. a kiadóhivatalokban fogadtatnak el.

Hirdetések közlési díja:  
minden egy hasábos 1 garmond  
sorért vagy annak térfogatáért  
4 kr. s minden egyszeri közlés  
után 30 kr. bélyegdíj fizetendő.  
Nagy és többször közlendő  
hirdetményt a kiadóhivatal ár-  
kedvezményben részesít.

A „Nyilttér” rovatban  
közlendő cikkek soronként  
10 kr. díjért közöltnék.

## Közegészségügyünk.

Kézdí-Vásárhely, május 10.

Előttünk fekszik a belügyminisz-  
teriumnak hazánk 1880. évre vonatkozó  
közegészségügyi viszonyairól szóló je-  
lentése s annak rideg számaiból levon-  
hatjuk a tanulságot ezen szerfelett fon-  
tos ügyre nézve.

Az 1876. évi XIV. törvényzikk  
életbeléptetése óta — a jelentés száma-  
it tekintve — tetemes javulás észlelhető  
közegészségügyünk terén, habár igen  
sok kívánni való is marad fenn e tekin-  
tetben. Hogy azonban elérve legyen a  
cél, melyre a közegészségügy rendezé-  
séről szóló törvény irányozva volt: ah-  
hoz évek hosszú sora kell, és szükséges  
az is, hogy a törvény mindenütt eré-  
lyesen végrehajtsák. Mert hiába al-  
kotják meg nagyjaink a törvényt, ha  
mi azt pontosan végre nem hajtjuk.

Az előttünk fekvő jelentésből ked-  
vező jelenségül jegyezhetjük fel azt,  
hogy a nevezett évben is szaporodást  
mutatnak fel a népmozgalmi viszonyok,  
a mennyiben a születések száma a ha-  
lálások számát 68,707-tel múlja fel-  
lül. Szaporodás mutatkozik a gyógy-  
szertárak számában is, a mi igen jelen-  
tekeny tényező a közegészségügy javu-  
lására. Szaporodott az orvostudorok szá-  
ma is. Csak — fájdalom! — a köror-  
vosok számának szaporodása halad csi-  
galéptekkel. A törvény értelmében 1236  
kerület volna köteleles orvos tartására,  
melyek közül azonban 516 kerület nem  
felel meg a törvény rendelkezésének.  
Van megye, melyben egyetlen egy kör-

orvost sem tartanak. És ezzel kapcsol-  
atosan megdöbbenéssel olvastuk a je-  
lentés azon részét, mely a gyermekek  
halandóságát tünteti fel. Ugyanis: 7  
éven alóli gyermek 1880-ban 31,499-  
cel halt el több, mint 1879-ben. Itt te-  
hát visszaesés észlelhető! Ez tulajdonít-  
ható annak, hogy némely vidéken nagy  
mérven pusztítottak a járványok, sze-  
gény a nép, számos esetben nem ré-  
szesül a gyermek kellő ápolásban, a bá-  
bák avatatlanok, az anyák sok helyen  
műveletlenek. A körorvosi állomások  
pedig, részint a csekély javadalmazá-  
sok, részint az orvosok csekély száma  
miatt, nem töltetnek be mindenütt, a  
mint azt a törvény megköveteli. Főké-  
ppen tulajdonítható a gyermekek ha-  
landóságának nagy száma. Nagy súlyt  
kellene pedig erre fektetnünk, mert  
napról napra fogyunk, pusztulunk; és  
ha bár erőfeszítéssel is, nem felelünk  
meg a törvény intenciójának: hanyag-  
ságunk miatt fajunk elsatnyul, ki-  
pusztul.

Igyekeznünk kell tehát, hogy né-  
nünk érdeklődését a közegészségügy  
iránt ébresszük s a törvény végrehaj-  
tásának támogatására serkentsük; így  
aztán el lesz érve a törvény célja is,  
s hanyagságunkért nem fog bennünket a  
jövő nemzedék átka terhelni. Adja Isten!

Háromszék megye közigazg.  
bizottságának gyűlése.

— május hó 6-án.

Pótsa József főispán megnyitva a  
gyűlést, az alispán betérjeszté április havi

jelentését, melyből kivesszük a következ-  
ket: Beérkezett 876 ügydarab; 15 napos  
utlevél kiadatott 87, egy éves felterjeszte-  
tett 272. A főszorozás a megye területén  
teljes rendben befejeztetett, kivéve a soós-  
mezői és bereczki sorozó járásokat, a hol  
nem volt hadköteles előállítható.

A sorozás eredménye következő:

Besoroztatott Orbaiban 73 a sorhad-  
hoz, 7 póttartalékos, 25 honv.; Kézdí-alsó  
64 sorh. 1 póttart. 25 honv.; Kézdí-felső 67  
sorh. 6 póttart. 25 honv.; Seps 108 sorh.  
11 póttart. 44 honv.; Miklósvár 62 sorh.  
7 póttart. 23 honv.; K-Vásárhely 9 sorh.;  
Bereczk magyar 5 sorh.

E szerint K-Vásárhely, Bereczk vá-  
ros és a két román sorozó járás nem adta  
ki a kivett hadjutalékot.

Távol maradt a sorozástól:

Orbaiban 147, Kézdí-alsójárásban 100,  
felsőben 106, Sepsiben 103, Miklósvárban  
92, S-Szentgyörgyön 27, K-Vásárhelyen  
36, Bereczkben (magyar) 9, román 34, Soós-  
mezőben (román) 33 hadköteles.

A megyei egyes alapok állása április  
végén következő: lóbeszerzési alap 1263  
ft 31 $\frac{1}{2}$  kr; iskolai alap 323 ft 77 kr; er-  
dőgazdálkodási pénzek 168 ft 15 kr; köz-  
igazgatási letéti alap 10 ft 91 kr; ut-  
alap 5438 ft 15 kr. Házi pénztár hiánya  
128 ft 85 kr; kórházi költséget fedező alap  
hiánya 1663 ft 59 $\frac{1}{2}$  kr. A házi pénztár  
hiánya onnan van, hogy a tisztviselők há-  
rom havi lakbérletményei előre fizettet-  
tek ki; a hiány május 4-én már nem volt  
észlelhető, ekkor már 951 ft 51 kr kész-  
pénz volt a házi pénztárban.

Nagyobb rendőri kihágás elő nem for-  
dult. Tűzeset volt következő: Bölönben  
15-én 20 gazdánál; kár 2393 ft, biztosítva  
volt 600 ft. Zalánban 14-én, kár 20 ft.  
Körspatakon 15-én, kár 346 ft, bizo-  
sított volt 100 ft. N-Bazonban 20-án  
két gazdánál, kár 466 ft; biztosítva volt  
150 ft. Kőkösben 21-én, kár 524 ft, bizo-

tosítva volt 160 ft; — ugyanott 30-án  
3 gazdánál, kár 570 ft, biztosítva volt 100  
forintig.

Ezt követte az árvaszéki elnök  
jelentése, melynek megemlített részei kö-  
vetkezők:

Március hóban az árvák létszáma volt  
8894, április hóban gyámság alá jött 115 ös-  
szesen 9009 személy; ebből gyámság alá  
felszabadult 50 személy, tehát a létszám  
jelenleg 8959 személy; — március végén  
gondnokság alatt volt 254 személy, ehhez  
jött április hóban 6, felszabadult 3, marad  
április végén 257 személy.

A gyámpénztár készlete március vé-  
gén volt 2342 ft 8 kr; ehhez jött április  
hóban 3245 ft 77 kr; kiadatott 3694 ft  
61 kr, marad április végén 1893 ft 24 kr.  
Márciusról átjött 1031 elintézetlen ügyda-  
rab, áprilisban hozzájött 524 ügydarab, el-  
intéztetett 990 ügydarab, marad elintézet-  
lenül 565 ügydarab.

A megyei főorvos jelentéséből  
kivesszük, hogy az egészségi állapot kielé-  
gítő. Ragályos betegség kevés s csak szór-  
ványosan fordult elő. A kórházban március  
és április hóban ápolás alatt volt 64 férfi,  
40 nő, összesen 104 személy. Ezek közül  
meggyógyult 43, javult 14, megh. 4, gyógy-  
kezelés alatt maradt 26 beteg. — Az állat-  
egészségügy kielégítő.

Ennek kapcsán felszólalt Kőnczey  
Miklós, hogy nélkülöz a főorvos jelentésé-  
ben többeket. Így pl. szőlőnek loyai minden  
ok nélkül 15 napra vesztéglés alá helyez-  
tettek. Kérde, van-e erről a közigazgatásnak  
hivatalos tudomása. Az alispán az ügyről  
a legközelebbi biz. gyűlésnek jelentést fog  
tenni.

A kir. ügyész jelentéséből kitétnik,  
hogy áprilisban letartóztatva volt 164 sze-  
mély; ezek között volt vizsgálati fogoly 62,  
elítélte 102. A hó végén le volt tartóz-  
tatva 79 egyén. Súlyosabb bűn eset előfor-  
dult 11. Rabtartási átalány kiadatott 316  
ft 6 kr, befolyt 150 ft 38 kr.

## A „Székelyföld” tárczája.

## Mária Anna királyné.

Elhunyt özvegy királynénkról bécsi  
lapokban a következő életrajzi adatokat ta-  
láljuk.

Mária Anna királyné és császárné éle-  
tének 81-ik évében halt meg; férjét kilencz  
ével élte túl; majdnem oly magas kort ért  
el, mint férje. Több mint harminczöt év  
mult el ama viharos deczemberi est óta, me-  
lyen Ferdinánd császár, ki néhány nappal  
azelőtt Olmützben unokaöccse javára a trón-  
ról lemondott, Mária Anna császárnéval a  
Hradzsínba megérkezett, melyet abban az  
időben erős csapatok tartottak megszállva,  
honnan az ostromállapotba helyezett Prága  
városára voltak szögezve az ágyuk.

A pompás fekvővíz várak, melynek ba-  
rátságos termeiben semmi sem emlékeztet-  
ett már II. Rudolf idejére, választott tar-  
tókodási helyül a fejedelmi pár által, hogy  
az önkényt keresett magánélet jótékony  
nyugalomát élvezhessék. A nyarat rendszeren  
a poskovitz és reichstadti kies nyaralók-  
ban töltötték és csakis az 1866. évi porosz  
háború alkalmával volt kénytelen az ősz

fejedelmi pár Insbruckban tartózkodási he-  
lyet keresni, mert a porosz főparancsnok-  
ság szállásolta be magát. Midőn Mária  
Anna a bécsi Hofburg ragyogó termeit a  
Hradzsín nyugalmával cserélte fel, egy-  
szerre teljesen visszavonult a nyilvánosság-  
tól, személye eltűnt a nyilvánosság szin-  
padáról, csakis nevének sürű emlegetése a  
jótékony és egyházi cselekedetekre áldozott tete-  
mes adományokkal kapcsolatban adott hirt  
az öreg császárné életéről. Ferdinánd, míg  
egészsége megengedte, szívesen jelent meg  
a prágai nép közt; megtette szokásos sé-  
táit a város utcáin; a hatvanas évek kö-  
zepéig gyakran ellátogatott a német szin-  
ház vígjáték-előadásaira; szívesen kezdett  
beszélgetést olyanokkal, kik nem tudták,  
hogy kicsoda; maga köré gyűjtötte Prága  
művészi társaságát. Mária Anna királyné  
azonban teljesen félrevonult a nyilvánosság  
elől, és Prágában való tartózkodásának  
ideje alatt a Hradzsínból egyszer sem  
ment a városba, úgy, hogy a lakosság alig  
látta őt egyszer is. Férjének halála után  
életét kolostori visszavonultságban jobbra  
papokból álló társaságban ájtatoskodások  
közt töltötte. Mikor az ifjú trónörökös pár  
a hradzsíni várba költözött, a királyné a

maga lakosztályában maradt kevés tagu  
környezetével, termeit ritkán hagyta el s  
legfőleg csak az uralkodó család tagjai-  
nak s unokaöccsének, Ferencz napolyi  
exkirálynak látogatásait fogadta. Régen  
visszavonult a világtól s úgy szölvé csak  
nyugvóhelyet cserél, midőn holttestét a  
prágai várkastélyból a bécsi császári sir-  
boltba viszik, hogy ott térje mellé tegyék.

Mária Anna királyné volt az utolsó ki-  
rályi ara, kit a Habsburg-család régi tradi-  
ciói szerint délszokról hoztak. A savoyai  
ház leánya volt, s pedig az idősebb ágé,  
mely vele végkép kihalt. Atyja azaz I. Vik-  
tor Emánuel király volt, kit Napoleon bu-  
kása után a bécsi kongresszus Piemont  
trónjára emelt, de a mikor az abszolút-  
klerikális kormányrendszer ellen kitört a  
forradalom, le kellett mondania Károly Fe-  
lix javára, ki szintén csak az osztrák fegy-  
verek oltalma alatt maradhatott meg a tró-  
non. Ilyen auspiciumok közt jött létre  
Ferdinánd osztrák-magyar trónörökös há-  
zassága Mária Anna hercegnővel, de a  
hozza fűzött politikai kombinációk meg is  
húsultak azonnal. 1831. febr. 12-én proku-  
ráció útján keltek össze Turinban. Nem-  
sokára ezután meghalt Károly Félix király

a savoyai ház idősebb ágának utolsó férfi  
sarja, s Károly Albert király, az olasz ki-  
rályság mostani dinasztiajának megalapi-  
tója került Szardínia trónjára.

A bécsi udvarnál sajtáságos állást  
foglalt el Mária Anna trónörökösne. Férje  
betegeskedése következtében ennek fiatal-  
abb testvére, Ferencz-Károly főherceg,  
már előbb egybekelt Zsófia bajor herceg-  
nővel, ki szellemessége és szépsége által  
kiváló állásra jutott az uralkodó család kö-  
rében, s az udvarnál neki hódolt mindenki.  
Midőn a trónörökös Bécsben is megeskü-  
dött Mária Anna hercegnővel, ez már tul-  
volt azon a koron, melyben az uralkodó  
családok lányai férjhez szoktak menni.  
Anyja, egy osztrák hercegnő, teljes val-  
lásokban, s a katolikus egyház iránt  
való föltétlen hódolattal nevelte őt s ez  
alapelvekhez élete fogytáig hi maradt.

Ez a vallásossága, a szigorú etiquet-  
te-ekhez való ragaszkodása okozta, hogy  
a trónörökös neje az udvarnál, hol Ferencz  
király uralkodása alatt kedélyes patriar-  
chális viszonyok uralkodtak, nem igen volt  
közkedveltségű. Ehez járult egy másik kö-  
rűlmény is, melyet az abszolutisztikus idő-  
ben kifelé nem éreztek. A trónörökösne



A kir. adófelügyelő jelenti, hogy április hóban befolyt egyenes adó 10.513 frt 76 kr; hadmentességi 944 frt 87½ kr. Az adókövető munkálatok befejeztettek. A múlt évi III. oszt. keresetadóval szemben a s-szentgyörgyi kerületben 3190 frt 86 kr, a k-vásárhelyi kerületben 216 frt emelkedés éretett el.

A kir. építészeti hivatal főnöke jelenti, hogy a brassó-otjosi államut jákarban van. Kavics kevés lett kiszállítva. A közmunka igen csekély mértékben lett teljesítve. Jelenti, hogy Előpatakon ezentul állandó postahivatal lesz. Felhívja a bizottságot az utak rongált voltára, a mi igen nagy mérveket öltött már.

A kir. tanfelügyelő jelenti, hogy a községi iskolák a törvényszabta 8 havi iskolaidőt be nem tartják s a vizsgálatokat korán tüzik ki. Ennek értelmében a gyűlés határozatilag kimondja, hogy utasítandók az iskolaszékek, miszerint ezentul október hó 1-én a tanítás megkezdendő s a vizsgákra egyrészt az iskolalátogatók meghívandók, másrészt pedig azok 15 nappal előbb a kir. tanfelügyelőnek bejelentendők.

A gyűlés további tárgyait jelentéktelenebb ügyek képezték, melyekre lapunk szűk kereténél fogva nem terjeszkedhetünk.

„N. H. K.”

## Hol van az öngyilkosságok oka?

A mai modern iskola valóban megtermi a maga gyümölcsét. A'ig veszünk lapot a kezünkbe, melyben naponként legalább egy öngyilkossági kísérletet vagy „sikeresen” véghezvitt öngyilkosságot ne olvasnánk.

Az öngyilkosságok statisztikáját összehasonlítva a múlt évtizedekkel, megdöbbentően nagy nemesek a nagyobb városokban, hanem az egyes vidékeken is az öngyilkosságok száma. Ma már fel se tűnik az embereknek, ha egy sikkasztó vagy megvesztegetett tisztviselő, családját a szegytől megóvándó, gyáván golyót ereszt agyának; ha egy kedvesével pörlekedő szerelmes a más világra siet egyesülni kedvesével; ha egy sekundás diákoknak pisztolylyal, kötéllel, gyufával vagy vízzel oltja ki világosodó elméjének szikráját.

A művelt nagy városok: London, Páris, Berlin, Bécs messze maradtak mellettünk az öngyilkosságok kiviteléhez alkalmas eszközökben. Egyik sincs még ez ideig olyan bölcsészeti tan sehol, semmiféle iskolában, mely az öngyilkosságot megengedné; s ha van, tessék kirukkolni vele, hogy halljuk mi is.

Hát hiszen a ki tényleg megbolondul vagy kinosan nyűgöz betegség lázában, tehát esztelen rohamában megy a halálba,

egy árva szót sem tudott németül, de azért azt híresztelték mindig, hogy tökéletesen érti az uralkodó család nyelvét. Környezetének tagjai mind olaszok voltak.

Ferdinánd király trónralépése után Prágába költözött az uralkodópár s Mária Annát 1836. szept. 12-én megkoronázták Csehország királynéjává. Magyarország királynéjának koronáját nem tették fejére, mert férjét már egybekelésük előtt folken-ték királylyá. Hogy házasságuk gyermektelen maradt, ez is egyik oka volt annak, hogy Zsófia főhercegnő, mint a jövőbeli trónörökösnek anyja, mindjobban előtérbe jutott. Ez már az 1848-iki bécsi események alatt is nyilvánult, mikor a két fejedelemi asszony teljesen ellentétes állást foglalt.

Mária Anna királyné nem tudott szabadulni a piemonti forradalom emlékeitől, mely atyját lemondásra kényszerítette s ezért megijesztette őt a márciusi napok szabadságra törő mozgalma. Az ő rettegése birta Ferdinánd királyt, hogy Innsbruckba meneküljön. S onnan visszatérve, nagy izgatottsággal ejtették őt a bécsi lakosság zajos ovációi. De a midőn Ferdinánd király lemondásáról volt szó Olmützben, nagylelkű

azt mindenki felmenti. Az örültség állapotában elkövetett öngyilkosságnál nem játszik közre a szándék, az akarat. De a mint ezt épen a józan doctori tudomány és elfogulatlan orvosi tekintélyek után konstataálni lehet, aránylag nagyon kevés azok száma, a kik megbolondulva lesznek öngyilkosokká. S ha az orvosok ezenkívül egyéb okoknak tudják be az öngyilkossági eseteket, azok csak palliatív körülményeknek tekintendők különböző tekintetekből.

Avagy a secundás öngyilkos diákok, a suszterinas, a konyhahölgy, a szerelmes, a megvesztegetett tisztviselő, ugyan miben erőltethetné meg szellemét?!

Nincs mit ámitani senkinek önmagát. Az öngyilkosságok oka egybeült keresendő. A mai modern iskolában van a főbaj. A mai liberalismus és radicalismus követeli és sürgeti oly fennen azt a nevelést, melynek nincs vallás-erkölcsi alapja s mégis ma már épen a liberalismus és radicalismus szolgálatában álló sajtó vallja be, hogy maga a modern iskola is téves irányba tereli az embert már mint ifjút. A mai oktatás tisztán az értelem képzésére van irányozva, míg mellette el van hanyagolva a lélek és szív művelése. A fogékony gyermek meki lélek az értelmi oktatás által minden iránt nagyobb érzéket mutat, de mert nem képes a nagy halmazt felemészteni s így mindazt nélkülözni kényszerül, megnyílik előtte az ismeretek egész labirintja. Az ismeretek halmaza a szó szoros értelmében valóságos labirinth lévén a tapasztalatlan ifjú előtt, nem csoda, ha oly könnyen eltéved az ismeretek labirintjában a paragon hagyott lélek és szív mellett, mert az ember existenciájának alapja: a vallás-erkölcsiesség, hiányzik belőle; nincs, a mi tévedéseiből a helyes irány felé terelje.

Meg van írva: A ki micsoda fegyverrel harcol, olyan fegyverrel kell elvesznie. A mai társadalom, mely az értelem művelését sürgeti a lélek és szív művelése nélkül, a maga fegyverével lakol. Az értelem a társadalom fegyvere, tehát ezáltal kell bűnhődnie.

A mai társadalom iskolájában nevelt szerencsétlen öngyilkosok valóban keservesen lakolnak a társadalom bűneiért. A mai társadalom által ápolt iskola rettentő vést rejt kebelében és káros mind magára a társadalomra, mind a lélek és szív ápolása nélkül, tisztán értelmileg oktatott neveltjeire nézve, kik az örültség állapotán kívül az összehalmozódott ismeretek labirintjai között tisztán értelmi képzettségük gyenge és bizonytalan támpontja mellett roppant számban rohannak fajunk és vérünk pusztulására az öngyilkosság kárhozatos örvényébe.

Kizárólag az értelem nevelése tehát a lélek és szív paragon hagyása mellett öngyilkosságra vezet. Ez társadalmunkat ér-

őnmegtagadással biztatta férjét e lépésre. Ferencz József király nagy tisztelettel volt mindig az agg fejedelemasszony iránt s ezt megmutatta 1856. február 26-án is, mikor Ferdinánd király ezüstlakodalmát ünnepelte.

Mária Anna királynénak különös gondja volt a betegápolással s leányoktatással foglalkozó prágai és csehországi apácákra; számos kórházat és klostrot is építtetett számukra. De a szegények javára is nagy összegeket adományozott évenként. Nagy bizalommal volt papi tanácsadói iránt, kik jobbára olasz jezsuiták valának. Életének legfőbb feladatát az tekintette a kegyes királyné, hogy nővérét, az 1836-ban elhunyt Mária Krisztina nápolyi királynét boldoggá nyilvánítsa. A szent széknél megindult tárgyalások csak tavaly szakadtak félbe, mert az ügyvivő praelatust meggyilkolta Rómában a szolgálja.

Az elhunyt királyné nagy magánvagyonot hagyott hátra. Halála nagy veszteség a prágai szegényekre, kiknek bőkezű pártfogója volt.

dekló komoly delog. Az értelemnek, a lélek és szívnek párhuzamosan, együtt, vallás-erkölcsi alapon kell képezetnie s akkor az emberek még az örültség állapotában is alig fognak az öngyilkosságra vete-medni és eme társadalmi botrányoknak is vége leend. Adja Isten!

Felvidéki.

## Tanügy.

### Az érettségi vizsgálat.

(Folytatás.)

Az írásbeli dolgozatok feladatainak megállapíthatása végett az igazgató a vizsgáló szaktanároktól megfelelő feladványokat kér, és pedig a magyar nyelvi dolgozatra hat feladványt, tekintettel a különböző tudományterületekre; a többi nyelvi dolgozatokra három szabad dolgozatot, a matematikából hármat az algebrára és hármat a geometriára.

A feladványokat az igazgató a vizsgálatra jelentkezők névsorával együtt május hó 1-ig a tankerületi főigazgatónak vagy helyettesének — a felekezeti intézetektől a főhatóság által kirendelt vizsgáló bizottsági elnöknek — felküldi, ki a magyar nyelvi értekezésre a tanuló szabad választása szerinti kidolgozás végett három különböző tudomány köréből vett feladványt, — a többi nyelvekből egy-egy feladványt a fordításra, reáliskolánál németből egyet a szabad dolgozatra, a matematikából egy algebrai s egy geometriai feladványt fog megjelölni. Azonban ha a feladványokat nem helyeselné, azokat módosítja, vagy újakat tűz ki; azután minden tárgy feladványait külön borítékba zárva, pecsét alatt május hó 10-ig az igazgatóságnak visszaküldi; egyszersmind a szóbeli vizsgálatok idejét is kitűzi.

8. §. Az írásbeli vizsgálatok a gymnasiumon öt, a reáliskolán négy egymásután következő nap délelőttjén tartatnak. Minden dolgozatra megszakítás nélkül öt órai idő engedetik, melynek elteltével dolgozatát mindenki beadni tartozik, még ha befejezetlen volna is. (Szövegdictálás esetén az erre fordított idő nem számítatik be.)

Az írásbeli vizsgálatokon a nyelvekből az illető szótár, a matematikai vizsgálaton a logaritmustáblák használata meg van engedve. Semmiféle más segédeszköz az írásbeli vizsgálatokon használni nem szabad.

9. §. Egy teremben egyszerre 15 tanulóval több nem tehet írásbeli vizsgálatot.

A hol a vizsgálatra jelentkezők száma a 15-öt meghaladja, az igazgató gondoskodni fog a vizsgálandóknak külön teremben elhelyezéséről.

10. §. Az írásbeli vizsgálatok napjain az igazgató a vizsgáló tanárokkal megjelen a dolgozó teremben, felbontja az azon napra kitűzött dolgozat feladványát rejtő leveleket s a szaktanár által felolvastatja a kidolgozásra megjelölt feladványt, melyet minden tanuló önmagának leír. Ezután a más teremben dolgozók felügyelet alatt átvonulnak kijelölt termükbe. Minden teremben egy örökös tanár marad, ki a történekről pontos jegyzőkönyvet vezet.

Ezen jegyzőkönybe beiktatandó az írásbeli vizsgálat ideje, feladványa, a teremben dolgozó tanulók névsora, a dolgozatok beadásának ideje s a figyelembevett érdemű egyéb észrevételek, valamint az örökös tanár névsora felváltásuk sorrendjében.

11. §. A vizsgálatokon örökös tanárok óráról-órára történő felváltásáról az igazgató gondoskodik, ki a névsort előlegesen megállapítja és kifüggeszti.

12. §. Ha az érdeklődő tanár akár meg nem engedett segéd-eszköz, akár más dolgozatának használatán kapja rajta a tanulót, a vizsgálat folytatásától e tárgyból eltiltja s a teremből eltávolítja, az esetet pedig jegyzőkönyvbe veszi. Az ily tanulóknak az igazgató az illető szaktanár meghallgatása mellett a tankerületi főigazgató vagy helyettese, illetőleg a hitfelekezeti főhatóság által kirendelt elnök által helyben hagyandó új feladványt adhat fel kidolgozásra.

Ha a tanuló e tilalmat másodszor is megszegné, az azon időszaki vizsgálatoktól az igazgató által végleg eltiltatik.

A vizsgálatok megkezdésekor az igazgató e tilalomra komolyan figyelmezteti a tanulókat. (10. §.)

13. §. Azon tanuló, ki dolgozatát bevégezte, azt egész ivre tisztázva, a fogalmazványával együtt átadja az örökös tanárnak, azután az intézetből eltávozni tartozik.

14. §. Az örökös tanárok által szerkesztett jegyzőkönyvet az írásbeli vizsgálatok befejezése után az igazgató saját aláírásával zárja s mellékeli a vizsgálat ügyirataihoz.

15. §. Az írásbeli dolgozatokat az illető szaktanár nézi át és javítja ki, az egész dolgozatról rövid, de indokolt ítéletet és megfelelő érdemjegyet ír a dolgozat alá. Az érdemjegyek jelzésére csak jeles, jó, elégséges és elégtelen kifejezések használhatók.

A dolgozatok átvizsgálása után az igazgató értekezletre hívja össze a vizsgáló tanárokat, hogy valamennyi dolgozatról kölcsönös értesülést szerezzenek. Ezen értekezleten az illető szaktanárok jelentést tesznek az írásbeliek eredményéről s beiktatják az érdemjegyeket a táblázatos kimutatásba, de a szóbeli vizsgálatra bocsátás felől határozatot nem hoznak. E határozat a teljes vizsgáló bizottság értekezletének van fenntartva. (L. 16. §.)

Az igazgató ezen értekezlet jegyzőkönyvét az összes írásbeli dolgozatokkal és táblázatos kimutatással június hó 1-ig a vizsgáló bizottság elnökének megküldi. A felekezeti intézetek vizsgáló bizottsági elnöke gondoskodik arról, hogy a kormányképvisező a szóbeli vizsgálatok előtt az írásbeli dolgozatokat s a vizsgálatra vonatkozó összes ügyiratokat átnézhesse.

(Folytatása következik.)

## Levelezés.

### Háromszékmegye.

Kovácsna, 1884. május 6.

(Orbaiban az ellenzék.)

Folyó évi május 4-én d. u. 3 órakor szervezkedési értekezletre a választó-kerület több intelligens tagja jelent meg Kovácsnán.

A szűk körű értekezlet 200 tagnál többre nőtte ki magát.

A tanácskozást Sztérynyi központi jegyzővel megjelent D. Veres Gyula központi intézőbizottsági elnök megnyitván, üdvözölte a nagy számmal megjelent választó közönséget; meglepő szavakban esetenként az értekezlet célját és felhívta az ellenzéki politikai párt iránt érdeklődő gyűlést az alakulás eszközzésére.

Mielőtt az alakulás megtörtént volna, Kökösi Árpád ügyvéd kimondatni kívánta határozatilag, mikép a párt függetlenségi alapon szervezkedjék, mert nézete szerint a mérsékelt ellenzék nem egyéb, mint „mérsékelt ellenség”.

Ez ellen Csia György felszólalt, Kökösi Árpád meg odahagyta a termet, és a gyűlés egyértelműleg kimondván az egyesült ellenzéki szervezkedést, pártelnöknek id. Deák Károly, alelnöknek Miskolczy Lajos tekintélyes birtokosok, jegyzőknek pedig ifj. Ugron János és Mátyás Miklós lettek kikiáltva, kik helyeiket el is foglalták.

Pártelnök megköszönné a közbizalmat, felhívta a gyűlést, hogy a központi végrehajtó bizottságot választanák meg, minek folytán felkiáltás útján elnökké Csia György, tagoknak pedig: Deák Lajos (kovácsnai), Biró Gyula (zágoni), Cseh Imre (gelenzei), Debreczi Ferencz (zabolai), Szörcey Gábor (szörcei), Tamás Károly (barátosi) és Csekme Ferencz (pákéi) lettek megválasztva.

Ez alkalommal kimondatott az is, hogy a községenként alakítandó bizottságok elnökei a központi végrehajtó bizottságnak szintén tagjai; egyidejűleg megalakult a kovácsna-községi végrehajtó bizottság is.



Elnökökké Gazda György és Deák Domokos; tagokká: Butyka József, Csutak József, Melik Bogdán, Vén Sámuel, Zsigmond Sándor, Zsigmond Tamás, Mirese Lajos, Vajna Károly, Pótsa Mihály, Butyka Lajos, Geczó Ferencz, Csutak Ferencz asztalos, Kozma László, Deák József, Butyka Károly, Csutak Péter, Kovács Péter, Butyka Boldizsár, Vajna Mózes, Kis József, Kovács József mészáros, idősb Becsek Imre, idősb Ugron János, Vencz István, Rákosi József, Csutak Ferencz Dézsi, Olosz János, Forró Zsigmond, Vén Imre, Lőcsei Zsigmond, Vajna Domokos, Kovács Lajos, Kovács József és Gocz Bálint lettek megválasztva.

Indítványára D. Veres Gyulának Kovács Károly ügyvéd hosszas éljenzések közt kikiáltatván képviselőjelöltnek: Bíró Gyula, Kovács József és Csekme Ádám által meghívott a gyűlésbe, kit megjelentekor lelkes éljenzéssel fogadott a gyűlés.

Gazda György értésére adta megérkezének a jelölést, ki azt elfogadván, rövid, de velős szavakban megköszönte a közbizalmat s szépen esetetelle mérsékelt ellenzéki pártállását zajos éljenzés kíséretében, mit pártelnökünk bezáró beszéde szakított félbe.

Kovács Károly képviselőjelöltnek a gyűlés színhelyén tett határozott színvallása életvitele után kortes rossz híreknek, hogy ő más számára tartaná fenn a postot; de másfelől megvilágította és megerősítette az ő mérsékelt ellenzéki pártállása felőli hitünket is.

#### Egy mérsékelt ellenzéki.

Kovácsna, 1884. április 22.)\*

Tek. szerkesztő ur!

Becses lapja 26-ik számában a<sup>2</sup> álca alatt töle nem egészen kitelhető, illetem nem ismerő „Huszonnégyen“ aláírókat s különösen y-t durván megtámadó cikkek lett szélnek eresztve.

Mint hogy a tek. szerkesztő ur \* alatt a részletes felelet kiadását előre megtagadja és a teljes védelemnek utját vágta: egyelőnk több versben tanácskozott az elégtétel-szerzés módzata felett, de az illető személyiségét tekintve, nem talált egyéb eszközt, mint azt, hogy a<sup>2</sup>t megvesse s a tek. szerkesztő ur szíves engedelmeivel kinyilatkoztassa, hogy mivel a<sup>2</sup> nem a 21-ik számban megjelent pontokra felelt, hanem attól eltérőleg alaptalan, hazug állításokat közölt, annak minden pontját visszaütöztetés s az illetőt rágalmazónak deklarálja.

Egyidejűleg az egyikünk y. vagy helyesebben a. a végbizonyítványt és a bírói vizsgáról diplomáját 15 napig a tek. szerkesztő urhoz bárki általi megtekintethetés céljából eredetiben letéteményezi, megjegyzésével annak, hogy ő legelsőbban is nem mint díjnok, hanem mint a nagyszabeni jogakadémiának tagja, joggyakornoki mnőségben lett a kovácsnai akkori bíróságnál alkalmazva, mit igazol Künle József akkori járásbíró ur által kiállított s szintén a tekintetes szerkesztőségnél megtekinthető eredeti bizonyítvány.

#### Huszonnégyen.

Nyujtód, 1884. május 5.

(Talált pénzek.)

Tek. szerkesztő ur!

Ugy hiszem, nem esik a „Székelyföld“ keretén kívül a Nyujtód határára talált pénzekről egy kis ismertetés.

A talált pénz — úgy látszik — tiszta ezüst; nagyságra nézve kétféle; a nagyobb sulyra és nagyságra nézve körülbelül a mostani ezüst 1 frtot, a kisebb a mostani 10 krost közelíti meg. Kerülete szabálytalan s a kivágásnál, — úgy látszik — csak arra lett figyelem fordítva, hogy az arczkép, mely a világhódító Nagy Sándor képe lehet s mely a nagyobb alakú pénz egyik lapját egészen és egyedül foglalja el, éppen

\* A cikkben jelzett eredeti bizonyítványok szerkesztőségünkben le vannak téve s a kik netán ez ügy iránt érdeklődnek, 15 napig megtekinthetik. Szerk.

és sértetlenül maradjon; a másik lapon Herkules képe áll, kezében vasbuzogánnyal és körül görög felirattal, melyből a szavaknál majd a kezdő, majd a végbetűk ki vannak metszve és vásolva. A felirat azon lapon, melyen Herkules életnagyságu képe látható, ez: Herkules jobbján: SOTEROS, balján: ERAKLEYS, talpa alatt pedig: THASION (görög betűkkel). A kisebb darab pénznek egyik lapján van egy tehén, a mint borját szoptatva, nyalogatásra készen, feje, illetőleg nyelvvel borja után nyul. A kép fölött van írva: XENON. A pénz más lapján egy közü kisebb-nagyobb négyzetet képező vonalak láthatók.

A Herkules- vagy Heraklesről szóló mythost az ókor minden népénél feltaláljuk. Mint a legnagyobb csapások eltávolítója, ünnepeztetik. A görög Herkules, mint Jupiter és Alkmene fia, oly rendkívüli erővel bírt, hogy már csecsemőkorában a Here által reáküldött óriási kígyót kezeivel megfojtotta. Here boszúja miatt és Eurysteus Mykene királyának parancsa folytán a legveszélyesebb vállalatokat végzé egész életében. Herkules eljettette a nemei országot; legyőzte a lernai kígyót; elejté Diana szarvastehenét, a mely körülbelül a kisebb darab pénzen jelezve és rajzolva van; elfogta az erylantusi vadkant; kitisztította Augias istállóját; megölte a Stymphalos tó melletti ragadozó madarakat; megfogta a kretai bikát; legyőzte Geryon óriást s elhajtá szarvasmarháját; elhozta a Hesperidák kertjéből az aranyalmákat; az alvilágból fölhozta a Cerberust. S több hőstettet vitt véghez. Végül a megölt Nessus mérgezett ruháját felöltve, dühösen rohant Oeta hegyén egy máglya lángjaiba, mire felhőbe burkoltan az égbe ment, hol Herevel kibékült és Hebet nőül nyerte. Életében főlisenként tisztelték; halála után minden görög városban és Rómában templomot emeltek tiszteletére. Bölcsőjében Tiressias megjövendölte, hogy buzogányával a világot beutazza és a gonosz hatalmaktól megszabadítja. Ezen jóslat szavai szerint van Herkules az említett pénzen rajzolva buzogányával, a mint beutazza a világot. Hason értelmet fejeznek ki a felirat szavai: SOTEROS, ERAKLEYS, THASION, mert soter megmentőt, megszabadítót tesz magyarul. Herakleüs = Herakles vagy Herkules. Thasion többes sajátító Thasis-ből magyarul: Taso (sziget az Aegaeum tengeren). Thracia a mai Rumília partja mellett. Vagy a latin Thasos v. -us főnév, vagy thasius melléknév, vagy Thasii-orum. Taso lakosai.

A pénz más lapján igen nagy valószínűséggel Nagy Sándor a maczedonok királya képe van, ki született Krisztus előtt 365-ban juliushóban és meghalt 323. június 11-én.

Ha e pénz éppen nem is Nagy Sándor korabeli, de bizonyára megközelíti az ő korát. A Nagy Sándor képe Herkules képpel méltán és nagy valószínűséggel foglaltatnak egymás mellett és egy pénzen helyet, mert Nagy Sándort világhódító tettei miatt Herkules fölé emelték és magasztatták főkép udvaroncjai, a mint Clitus megölésének alkalmából is kitetszik.

A kisebb pénzen levő felirat XENON pedig egy epicureusi pogány bölcselő neve Cicero idejéből Kr. e. 320-ban.

Ennyit a Nyujtódon talált pénzekre nézve megjegyezni már csak azért is jónak láték, hogy az érdekelt régiségbuvárok figyelmét felkeltve, a talált pénzek keletkezési idejének további meghatározására felhívjam.

Különbön szíves üdvözléssel lévén a tekintetes szerkesztő urnak

alázatos szolgálja:

Vitos Mózes,

lelkész.

#### Apróságok.

— A k-vásárhelyi központi választmány az 1885. évi választó jogosultak névsorának revidálását elkezdvén, a névsor a községi adóhivatálnál megtekinthető.

— A k-vásárhelyi közművelődési egylet több tagja f. hó 4-én előleges értekezletet

tartott, melyben egyhangulag kimondatott, hogy e szép irányu egylet, mely pár évi fényes, eredménydus pályafutás után oly sok ideig szünetelt, újra szerveztetni fog. E czélból az értekezlet saját kebeléből egy 5 tagu bizottságot küldött ki, melynek feladata az egylet részére új tagokat szerezni. Remélhető, hogy így talán e szép czélu egylet halottaiból feltámadva, újból élni és virágozni fog. A beiratkozások már kezdetüket vették s mi részünkről mindazoknak, kik városunk közművelődéséért lelkesülnek, a legmelegebben ajánljuk figyelmébe.

— Mária Anna királyné halála alkalmából a főváros részvét-feliratot; intézett ő Felsőházhoz. A felsőház és képviselőház küldöttségileg képviseltetik magukat a temetésen.

— A csiksomlyói posta ügye maholnap megoldást fog nyerni, csupán annyi hiba történt, hogy a postát Csik-Várdotfalvának és nem Somlyónak engedélyezte az igazgatóság. Várdotfalva csak közigazgatásilag ismeretes, a tudományos világ, valamint a nép maga is Somlyót ismeri. Kivánatos tehát, hogy a postaigazgatóság Somlyót használja Várdotfalva helyett, különben megint csak az lesz: Cs.-Somlyó, utolsó posta Várdotfalva.

— Kossuth Lajos nagy hazánkfia nagy-érdeklő levelet intézett Kovács Jánoshoz, a kolozsvári unitárius főtanoda igazgatójához, ki midőn Amerikában utazott, Kossuth egyik tisztelőjétől megkapta Kossuth édes anyjának arczképét s azt elküldte a nagy hazáfnak. A remek levél, melyben a figyelmet Kossuth megköszöni, igen érdekes részeket tartalmaz, a többek közt vallási kérdéseket is fejteget s az unitárius vallásnak legterjedtebb és legtovább tartó jövődőt ígér.

— Gyergyói hírek. Hymen. Puskás Sámuel gy.-remetei birtokos f. hó 8-án vezette oltárhoz gy.-alfalvi öz. Kiss Istvánné sz. Roth Julianna urasszonyt. Ifj. Váckár István szárhelyi birtokos e hó 15-én tartja esküvőjét Lengyel Katalink. a., Lengyel Gergely építész kedves és szép leányával. Áldást kívánunk e frigyekre! — A Vörös kereszt egylet fillérestéyleit bevégezvén, a tavaszi ünnepélyek sorát f. hó 17-én táncostéylelyel fogja bezárti. — A gyó.-szentmiklósi önkéntes tűzoltó-egylet újonnan szervezkedett; közelebről lesz a közgyűlés és a tisztviselők ujraválasztása. — Elhunytak: Csikkarczfalvi Szenkovics Mari folyó hó 2-án, 26 éves korában. Kopacz Antal gyó.-szentmiklósi takarékpénztári elnök fia: ifj. Kopacz Antal, 10 éves korában. A béke anyagya lebegjen poraik felett!

— Megörült. Dr. Császár volt csiktaploczai körorvost, kit mind ez ideig derék neje ápolgatott, miután az örültségi állapot súlyosabbá változott, közelebről N.-Szébenbe, az örülte házába szállították.

— Dárius kincsenek nyomában vagyunk. Azon hir jár szájról szájra, hogy Cs.-Rákoson Cs.I.-né asszony nagypénteken, a kincskeresőkre nézve igen fontos napon, a Hargita tövében lángot látott fellobbanni, mely őt biztos nyomra vezette. Ki is ment D. I. és F. L. társaságában és a természet által jelzett helyen ásni kezdtek és 7 üst ezüst-pénzre akadtak. Igen örvendünk, ha igaz; de azért nem szeretnők, hogy a drága pénzért érő időt mások is kincskeresésre vesztegesék; hanem várják be az időt, míg a kincs önként megmutatja magát, mint Cs. I.-né asszonynyal tette.

— Székely leleményesség. Egy idegen uraság, ki sokat hallott a székelyek leleményességéről, találkozik a Hargitán egy atyafival, ki marhát az erdő felé biztatgatta. Leszáll a kocsirol és így szól hozzá: „Ej, atyafi! ugyan hogy tudá azt a kis marhát a nagy mellé befogni?“ „Ugy no! hát magát fogjam-e oda?“ válaszolt az atyafi és tovább hajtott. Az uri ember pedig szintén meggyőződött arról, hogy a székely nagyon is leleményes és hosszú orral visszavált a kocsiába.

— A női divat legujabb állapota. Kedves szolgálatot vélünk teljesíteni, midőn hől-

gyeinket a legujabb párizsi divatról értesítjük. A mult évi fényes selyemszőveteket, melyek alapszíne szürke vagy barna, ez idén fényes gyapotszővetekkel keverik. Így lesz két régiből egy új. Felöltőkül leginkább a chale-köpenyek használtatnak, melyek hossza egyenlő a ruháival és chenille-rojtokkal vannak díszítve. A glace-és gyapjuszövetek mellett a foulard az, mi jelenleg nagyon kerestetik. A napernyőket gazdagon díszítik. A selyemernyőkre gazdag gyöngyhímzéseket alkalmaznak, szegélyét pedig rojtok, csipkék vagy sűrű rüs képezik. A jais-gyöngyöket igen kedvelik, de nemcsak a feketét, hanem az érczfényt is. A kalapokat gyöngyökkel szegélyezik, sűrű csipkérüssel bélelik, mi átmenetet képez a haj és kalap között. Fésülődésben a haját mind a fejtetőre huzzák s e czélra csak egyes hajfonatokat használnak. A selyem- és chenilleből készült hajhálók szintén igen divatosak, melyek az egész hajzatot befedik.

— A Bucsu-Szt.-László és vidéki önk. tűzoltó-egylet által felsőbb engedéllyel kibocsátott sorsjegyek húzása, a nm. m. kir. pénzügyminisztérium folyó évi ápril 17-ki 23.189. sz. magas engedélyével, 1885. évi január 6-án Nagy-Kanizsán fog megtartatni.

— Irodalmi meglepetésben részesült f. é. május elsején a magyar olvasó-közönség. „Magyar Salon“ czimvel ugyanis egy pompásan kiállított képes havi folyóirat indult meg, mely magában foglalja irodalmunk legelső kitünőségét. Legnagyobb íróink és legkitünőbb tudósaink adtak egymásnak találgatást a »Magyar Salon« hasábjain. Jókai új regényt kezd meg »Az apja fia« czimvel. Bűvös tollának minden varázsa benne van e rendkívül érdekes regényében, melyhez a költő leánya Jókai Róza kisasszony rajzolt kiválóan sikerült illusztrációkat. (A könyv czimlapját szintén Jókai k. a. rajzolta.) — Mikszáth Kálmán kitünő humoristánk pompás életképeket ír »A hol a víz is virágzik« czimvel. Pulszky Ferenc az ötvösműkiállításról ír kiválóan érdekes cikket. — Vámbéry a mahdikról értekezik. Szász Károly és Komócsy József verseket írnak. — Gróf Zichy Jenő az országos kiállítás és az ipartörvény fontosságát fejtegeti. — Szemere Attila japáni útjáról ad jegyzeteket. Ezeken kívül irtak még a »Magyar Salon“-ba: Borostyáni Nándor, Szana Tamás, Simonyi Zsigmond, Hevesi József, Hanusz István és Hidasy Pál. — Serly Lajos-tól a népszínház karagától csinos kis zeneművet közöl a »Magyar Salon.“ — Van benne továbbá bő irodalmi szemle is. — A füzetet 30-nál több eredeti illusztráció díszíti. — Jankó János humorisztikus önjával is találkozik itt az olvasó. — Mikszáth Málmán arczképét Paczka Ferenc kitünő festőnk készíté el. — Szemlér Mihálytól nagy választási képet látunk. — Dörre Tivadar pedig Mikszáth novelláját illusztrálja. — Az apróbb rovatok is igen érdekesek. A »Magyar Salon“ közöl divattudósítást is, valamint az újabb találmányokról sem feledkezik meg. — Egyszóval a »Magyar Salon“ tartalma a legváltozatosabb és legérdekesebb és mi a legmelegebben ajánlhatjuk e gyönyörű vállalatot olvasó közönségünk figyelmébe. — Az előfizetési ár: negyedévre 1 frt 75 kr. Egyes füzet ára 60 kr. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII. kerepesi-út 13. sz.

#### Közzgazdaság.

Legyek kiirtása zárt helyiségekből. Minden falusi gazda tudja, hogy nyáron a legyek, melyek különösen az istállókat szokták ellepni, kizozva az állatokat, mily sok bajt és kellemetlenséget okoznak. Az enyves vesszők, az állatoknak könnyű takarókkal való betakarása, a helyiségek sötétben tartása, az állatoknak bizonyos folyadékkal való befecskendése mind keveset használnak a kiznó legyek ellen. Van azonban egy biztos mód is, melylyel ezeket az állatkinzókat kiirtani lehet, ez abból áll, hogy az illető helyiségben, miután az ajtót és ablakokat betettük, rovarport szórunk szét. E czélra legjobb arra alkalmas fuvó porhin-



